

"İŞ, GÜÇ" ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ VE İNSAN KAYNAKLARI DERGİSİ
"IS, GUC" INDUSTRIAL RELATIONS AND HUMAN RESOURCES JOURNAL

Hemşirelerde Benlik Saygısı İle Durumluk Ve Sürekli Kaygı

Arasındaki İlişki: Bir Üniversite Hastanesi Örneği

Prof.Dr.Rana ÖZEN KUTANİS

Sakarya Üniversitesi İşletme Fakültesi, Sağlık Yönetimi

Dr.Tülin TUNÇ

Çankaya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Nisan/April 2013, Cilt/Vol: 15, Sayı/Num: 2, Page: 1-15
ISSN: 1303-2860, DOI: 10.4026/1303-2860.2013.0222.x

Makalenin on-line kopyasına erişmek için / To reach the on-line copy of article:
<http://www.isguc.org/index.php?p=article&id=507&cilt=15&sayi=2&yil=2013>

Makale İçin İletişim/Correspondence to:
Dr.Tülin Tunç/ Email:tunc.tulin@gmail.com

"İş,Güç" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, yılda dört kez yayınlanan hakemli, bilimsel elektronik dergidir. Çalışma hayatına ilişkin makalelere yer verilen derginin temel amacı; belirlenen alanda akademik gelişime ve paylaşımına katkıda bulunmaktır.

"İş,Güç" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi'nde, 'Türkçe' ve 'İngilizce' olarak iki dilde makale yayınlanmaktadır. "İş,Güç" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, ulusal ve uluslararası birçok indekste taranmaktadır. (Cabell's Directories, Ebsco Socindex, Index Islamicus, Index Copernicus International, Worldwide Political Science Abstracts, Sociological Abstract, Ulakbim Sosyal Bilimler Veritabanı, ASOS Index)

Editör / Editor in Chief

Aşkın Keser (Uludağ University)

Editör Yardımcıları / Co-Editors

Şenol Baştürk (Uludağ University)

K.Ahmet Sevimli (Uludağ University)

Gözde Yılmaz (Marmara University)

Uygulama / Design

Yusuf Budak (Kocaeli University)

Yayın Kurulu / Editorial Board

Dr.Şenol Baştürk (Uludağ University)

Yrd.Doç.Dr.Zerrin Fırat (Uludağ University)

Doç.Dr.Aşkın Keser (Uludağ University)

Prof.Dr.Ahmet Selamoğlu (Kocaeli University)

Yrd.Doç.Dr.Ahmet Sevimli (Uludağ University)

Doç.Dr.Abdulkadir Şenkal (Kocaeli University)

Doç.Dr.Gözde Yılmaz (Marmara University)

Yrd.Doç.Dr.Memet Zencirkıran (Uludağ University)

Uluslararası Danışma Kurulu / International Advisory Board

Prof.Dr.Ronald Burke (York University - Kanada)

Assoc.Prof.Dr.Glenn Dawes (James Cook University - Avustralya)

Prof.Dr.Jan Dul (Erasmus University - Hollanda)

Prof.Dr.Alev Efendioğlu (University of San Francisco - ABD)

Prof.Dr.Adrian Furnham (University College London - İngiltere)

Prof.Dr.Alan Geare (University of Otago - Yeni Zelanda)

Assoc. Prof. Dr. Diana Lipinskiene (Kaunos University - Litvanya)

Prof.Dr.George Manning (Northern Kentucky University - ABD)

Prof.Dr.Mustafa Özbilgin (Brunel University - UK)

Assoc. Prof. Owen Stanley (James Cook University - Avustralya)

Prof.Dr.Işık Urla Zeytinoğlu (McMaster University - Kanada)

Ulusal Danışma Kurulu / National Advisory Board

Prof.Dr.Yusuf Alper (Uludağ University)

Prof.Dr.Veysel Bozkurt (İstanbul University)

Prof.Dr.Toker Dereli (Işık University)

Prof.Dr.Nihat Erdoğan (İstanbul Şehir University)

Prof.Dr.Ahmet Makal (Ankara University)

Prof.Dr.Süleyman Özdemir (İstanbul University)

Prof.Dr.Ahmet Selamoğlu (Kocaeli University)

Prof.Dr.Nadir Suğur (Anadolu University)

Prof.Dr.Nursel Telman (Maltepe University)

Prof.Dr.Cavide Uygur (İstanbul University)

Prof.Dr.Engin Yıldırım (Anayasa Mahkemesi)

Doç.Dr.Arzu Wasti (Sabancı University)

Tarandığı İndeksler / Indexes

ASOS INDEX

CABELL'S DIRECTORIES

EBSCO SOCINDEX

Index ISLAMICUS

Index COPERNICUS Int.

Sociological Abstract

ULAKBİM Sosyal Bilimler

Veritabanı

Worldwide Political Science

Abstracts

Dergide yayınlanan yazılardaki görüşler ve bu konudaki sorumluluk yazarlarına aittir.

Yayınlanan eserlerde yer alan tüm içerik kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

All the opinions written in articles are under responsibilities of the authors.

The published contents in the articles cannot be used without being cited.

Hemşirelerde Benlik Saygısı İle Durumluk Ve Sürekli Kaygı

Arasındaki İlişki: Bir Üniversite Hastanesi Örneği¹

Prof.Dr.Rana ÖZEN KUTANİS

Sakarya Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Sağlık Yönetimi

Dr.Tülin TUNÇ

Çankaya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

The Relationship Between Self-Esteem And State-Trait Anxiety In Nurses: A Sample of a University Hospital

Abstract

The purpose of this study is to examine the relationships between self-esteem, state and trait anxiety at a university hospital sample. Study questionnaires were distributed to 145 nurses. In this study, the participation was on a voluntary basis and a total of 128 participants returned the questionnaires. Survey return rate was 88.28%.

Study results demonstrated that there were significant relationships between self-esteem, state and trait anxiety. Additionally, there were significant differences in self-esteem levels among the study groups according to the marital status, child bearing status, years of work experience and work status and state and trait anxiety scores differ significantly according to the work status of the nurses.

Key Words: *Self-esteem, state anxiety, trait anxiety, nurse.*

Özet

Bu araştırmanın amacı; benlik saygısı ile durumluk ve sürekli kaygı arasındaki ilişkileri, bir kamu üniversitesi hastanesi örneğinde ortaya koymaktır. Bir üniversite hastanesinde çalışan 64 kadrolu 81 sözleşmeli toplam 145 hemşireye anket formu uygulanmıştır. Katılımın gönüllülük esasına göre belirlendiği araştırmada, geri dönen ve analize dahil edilen anket sayısı 128, geri dönüş oranı % 88.28'dir.

Bulgulara göre; katılımcıların benlik saygısı, durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Ayrıca; medeni durum, çocuk durumu, meslekte toplam çalışma süresi ve statü değişkenlerine göre grupların benlik saygısı düzeyleri arasında; statü değişkenine göre ise durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Benlik saygısı, durumluk kaygı, sürekli kaygı, hemşire.*

¹ Bu makale, ikinci yazarın doktora tezinin bir bölümünden oluşmaktadır.

GİRİŞ

Yerli ve yabancı yazında *benlik saygısını* ve *kaygıyı* konu alan birçok çalışma bulunmaktadır. Yabancı yazında; Raevuori ve arkadaşları (2007), ikizlerden oluşan bir örnekleme benlik saygısı üzerindeki genetik ve çevresel etkileri; Van Eckert ve arkadaşları (2012), Alman hemşirelerde mesleki eğitimin benlik saygısı üzerindeki etkilerini; Cheung (2006), üniversite öğrencilerinde sınav dönemi öncesi kaygı düzeyini; Suliman ve Halabi (2007), hemşirelik öğrencilerinde mevcut baskın düşünme biçimleri ile eleştirel düşünme, benlik saygısı ve durumluk kaygı arasındaki ilişkileri ortaya koymuşlardır.

Ülkemizde yapılan çalışmalarda, hemşire örneklemlerinde benlik saygısını inceleyen bazı araştırmalar bulunmaktadır. Bunlardan Özkan ve Özen (2008), boyun eğici davranış tutumu ve benlik saygısı arasındaki ilişkileri; Yıldız (2006), birinci basamak sağlık hizmetlerinde çalışan hemşire, ebe ve sağlık memurlarının benlik saygısı ve atılganlık düzeylerini incelemiştir. Bayar ve arkadaşlarının (2009) hemşirelik öğrencilerinden oluşan bir örnekleme yürüttükleri araştırmada ise, klinik uygulamaya yönelik düşünceler ve kaygının ortaya konması amaçlanmıştır. Üniversite öğrencilerinden oluşan örneklemlerde kaygı konusunu ele alan başka araştırmalara da (Aydın, 2009) rastlanmıştır. Bununla birlikte, hemşire örnekleminde 'durumluk' ve 'sürekli' şeklinde ifade edilen iki görünümüyle kaygı ve benlik saygısı arasındaki ilişkileri ele alan bir araştırmaya ulaşamamıştır. Bu alandaki söz konusu eksikliği gidermeye yönelik olarak bu çalışma, birçok stres faktörü ile karakterize olan ve insan yaşamı kurtarma ve tedavi etme gibi son derece önemli bir görevin üstlenildiği hastane örgütlerinin vazgeçilmez elemanı olan hemşirelerin, hem özel hem de mesleki yaşamlarını etkileyen benlik saygısı ile durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişkileri odağa alması dolayısıyla diğer çalışmalardan farklılaşmaktadır.

Benlik Saygısı

Rogers (1951) tarafından; 'bireyin kendisine ilişkin algılarını belirleme şekli;

fenomenal algı alanında kendisine ait olarak görebileceği yaşantıların bütünü' şeklinde tanımlanan *benlik*, bireyin toplam kişiliği değil, onun bir parçasıdır (Rosenberg, 1986). Ayrıca Rogers'ın (1951) kişilik kuramında, benlikten farklı olan ve bireyin kendisine attığı özellikleri ve bunlara bağlanan değerleri içerdiği ifade edilen *benlik kavramına* da vurgu yapılmaktadır. Benlik kavramı ve onun merkezi unsuru olan *benlik saygısı* (Neiss ve diğ., 2002) birbirleri ile yakından ilişkili olmakla birlikte, aralarında bir ayırım da söz konusudur. Benlik kavramı, bireyin kişisel özelliklerini nasıl gördüğü, yani nasıl bir insan olduğuna yönelik düşünceleri iken, benlik saygısı ve bireyin benlik kavramını nasıl değerlendirdiğine bağlıdır (Burger, 2006).

Türkçe'de 'özsaygı', 'kendilik saygısı' olarak da ifade edilen benlik saygısı; bireyin kendisine yönelik olarak geliştirdiği olumlu ya da olumsuz tutum (Rosenberg, 1965); kendisine ilişkin yaptığı pozitif ya da negatif subjektif değerlendirmeler ve yargılar (Kundu ve Rani, 2007); kendi benliğini duygusal ya da değerlendirmeci takdiri (Neiss ve diğ., 2002); şeklinde tanımlanmıştır. Kronolojik olarak bakıldığında, tümünün ortak noktası 'subjektif değerlendirmeler' olan benlik saygısı tanımlarının, önceleri tutumlara odaklandıkları; daha sonra, duygular, değerler ve yargıların da vurgulanması ile bilişsel karşılaştırmalar temeline oturtulduğunu ifade etmek mümkündür. Bu tanımlar, esasen bireylerin kendi benlikleri ile ilgili olumlu ve olumsuz değerlendirmeleri içermeleri dolayısıyla çift kutupludur. Benlik saygısı, bireyin kendisine pozitif veya negatif yönelimi olduğundan (Rosenberg, 1965) bu çift kutuplu görünümün, yüksek ve düşük benlik saygısının bir yansıması olduğu düşünülebilir. Yüksek benlik saygısı, bireyin kendisini genel olarak olumlu değerlendirmesi (Kundu ve Rani, 2007; Baumeister ve diğ., 2003) olarak tanımlanır. Düşük benlik saygısı ise, bireyin kendisini olumsuz değerlendirmesini ifade eder (Baumeister ve diğ., 2003). Eğer bir birey; yaşamın zorlukları ile yüzleşmede kendisini yetersiz hissediyorsa, temel olarak kendine güven ve saygıdan yoksunsa, diğerlerinin sevgi ve saygısını hak etmediğini

düşünüyorsa, iddialı düşünceler, istekler ve ihtiyaçlardan korkuyorsa, düşük benlik saygısı söz konusudur (Branden, 1994). Öte yandan, benlik saygısının düzeyi ile etkileri arasında bir ilişki olabileceği düşünülebilir. Buna göre yazında yüksek benlik saygısının; pozitif duygulanım, daha net bir benlik kavramı (Kundu ve Rani, 2007), akılcılık, sezgisellik, değişiklikleri yönetebilme becerisi, işbirlikçilik (Branden, 1994), benlik imajı tehditlerine karşı esnek olma ve geribildirim bir tehditten çok bir meydan okuma olarak algılama (Kundu ve Rani, 2007), baş etme mekanizmalarının geliştirilmesi (Neiss ve diğ., 2002), önemli yaşam görevlerinde başarılı olma (Campbell ve Foster, 2006), yeterli sosyal ağlar (Neiss ve diğ., 2002) ile ilişkili olduğu ifade edilmiştir. Düşük benlik saygısının ise; mental rahatsızlıklar, psikolojik sağlığın azalması, depresyon ve kaygı (Raevuori ve diğ., 2007; Neiss ve diğ., 2002), başkalarına karşı korku, düşmanlık, bilinmeyen korkusu, rasyonel olmama, katılık, uygun olmayan uyum ya da uygun olmayan isyankarlık, çok fazla yumuşak başlılık ya da aşırı denetimci davranışlar (Branden, 1994), kararsızlık, rehberlik edecek sosyal ipuçlarına bel bağlama, diğerlerinin onayına daha fazla ihtiyaç duyma ve bunun sonucunda onların tutum ve davranışlarını kabul etme ya da etkisinde olma gibi öz-sunum stratejilerini kullanma, geribildirim kendinde hata bulmaya yönelik olduğuna inanma ve daha duyarlı olma (Duffy ve diğ., 2000), yalnızlık (Neiss ve diğ., 2002), yeme bozuklukları (Raevuori ve diğ., 2007) ile ilişkili olduğu, yapılan çalışmalarla ortaya konmuştur.

Kaygı

Hem bir semptom hem de bir sendrom olan *kaygı*, insan oluşun en temel, evrensel duygularından biridir ve canlı türlerinin korunması için önemli bir değerdir (Miguel-Tobal ve González-Ordi, 2005). Yazında çeşitli yazarlar kaygıyı; rahatsız edici güvensizlik duygusu (Suliman ve Halabi, 2007), çeşitli tehdit edici veya tehlikeli durum ya da şartlara karşı normal, uyumsal ve yaygın bir duygusal tepki (Miguel-Tobal ve González-Ordi, 2005:458) şeklinde tanımlamışlardır. Bu bağlamda, genel olarak kaygı tanımlarının ortak noktasının 'tehlikeli' veya 'tehdit edici' şeklinde algılanan

durumlar karşısında 'uyarılma', 'hoş olmayan duygu' ve 'özellik' olduğu düşünülebilir. Ayrıca, daha önce bütünleşik bir uyarılma süreci olduğuna inanılan kaygının, 1960'ların sonunda 'bilişsel', 'psikolojik' ve 'davranışsal (motor)' şeklinde ifade edilen farklı cevap sistemlerini içerdiği de ortaya konmuştur. Buna göre, yukarıda belirtilen yazarlar tarafından yapılan tanımların ortak noktalarından hareketle kaygıyı; 'bireyin temel değerlerine ve varlığına yönelik 'tehdit edici' veya 'tehlikeli' şeklinde algıladığı durum ya da şartlara karşı bilişsel, psikolojik ve davranışsal olmak üzere üç farklı tepki bileşenini içeren normal, uyumsal fakat hoş olmayan duygu' olarak tanımlamak mümkün görünmektedir.

Psikoloji okullarının geliştirdikleri teoriler, kaygı için çeşitli nedenler ortaya koymuşlardır. Bunlardan psikoanalitik teoriye göre, kaygının nedeni, benlik ile alt benlik ya da benlik ile üst benlik arasındaki iç çatışmalardır. Bu süreçte benlik, çözemediği ya da bastıramadığı çatışmayı tehlike olarak algılar; bilinç alanında ise kaygı ortaya çıkar (Ünal, 2008). Davranışçı teoriye göre kaygı, organizmanın belli bazı çevresel faktörlere gösterdiği şartlanmış bir cevaptır (Tural, 2010) ve öğrenme sonucu oluşur. Bilişsel teori kaygının, olayların birey tarafından nasıl algılandığına ve yorumlandığına bağlı olarak geliştiğini öne sürer. Buna göre kaygı, olayların çarpıtılmış düşünce örüntüleri ile algılanması sonucu ortaya çıkar (Ünal, 2008). Varoluşçu teori ise, bireyin yaşamın anlamsızlığının farkına vardığını ve bunun gerçek ölüm korkusundan bile daha rahatsız edici olduğunu; dolayısıyla bu anlamsızlığa tepki olarak kaygının ortaya çıktığını savunur (Tural, 2010).

Kaygı, *durumluk* ve *sürekli* olmak üzere iki açıdan ele alınabilir. Buna göre *durumluk kaygı*; belli bir zamanda öznel gerginlik, evham (kuruntu) duyguları ve otonom sinir sistemi uyarılması ile karakterize geçici bir duygusal durumdur. Dolayısıyla geçici ve kısa süreli olarak kabul edilen durumluk kaygı, belli bir koşulda tehlikeli ya da tehdit edici durumlarla mücadele ederken söz konusudur. *Sürekli kaygı* ise, zaman içinde tezahür etmiş kaygı

durumları olarak yansıtılan kaygı eğiliminde ve gelecekte yaşanabilecek kaygı olasılığında, göreceli olarak sabit bireysel farklılıklardır ve devamlı bir kişilik özelliğidir (Spielberger, 1972; Spielberger ve diğ., 1970).

Yöntem

Araştırmanın Amacı

İnsan itici olarak değerlendirilen ve kabul edilemeyen değersizlik duygularından kaçmaya güdülenmiştir (Salzman, 2001). Benlik saygısının korunması ve geliştirilmesi, insan davranışının birincil güdüsüdür (Neiss ve diğ., 2002). Crocker ve Park'a (2004) göre de insanlar, korku ve kaygılarını kontrol etmede yardımcı olması dolayısıyla benlik saygısı arayışındadırlar. İdeal olarak herkes yüksek benlik saygısına sahip olmalıdır. Ancak birçok insan yetersizlik, güvensizlik, kendinden şüphe etme, suçluluk, yaşama tam katılma korkusu gibi duygulara katlanmaktadır (Branden, 1987). Bu çerçevede, düşük benlik saygısına sahip bireylerin; kendileri hakkında net olmayan ve karışık düşüncelere sahip, duygusal olarak değişken, potansiyel kayıplara yönelimli, riskten kaçınan, utangaç, başkalarının etkisinde kalan, kendine güveni olmayan, depresyon ve kaygıya eğilimli bireyler oldukları ifade edilmektedir (Baumeister ve diğ., 2000). Öte yandan, benlik saygısı sadece bir neden olarak değil, bir sonuç olarak da incelenebilir (Mann ve diğ., 2004). Bu çerçevede Benetti ve Kambouropoulos (2006), sürekli kaygı düzeyi yüksek bireylerin olumsuz bir durumla karşılaştıklarında yaşadıkları yoğun negatif duygularının, düşük benlik saygısına yol açtığını ileri sürmüşlerdir. Bu durum, benlik saygısı ve kaygı arasında karşılıklı bir etkileşim olduğunu düşündürmektedir. Buna göre, araştırmanın ana amacı; benlik saygısı ile durumluk ve sürekli kaygı arasındaki ilişkileri ortaya koymaktır.

Cinsiyet, bireylerin yaşam kaliteleri ve mental sağlıkları üzerinde etkilidir (Theofilou, 2012). Hem kadınlar hem de erkekler kaygı duygusunu yaşamakla birlikte, kadınlar strese erkeklere göre daha fazla tepki gösterirler (Dowbiggin, 2009). Kendisine özgü gelişimsel özellikleri olan her yaş da kaygı için önemli bir faktördür (Alisinanoğlu ve Ulutaş, 2000).

Bebeklikte anneden ayrılma kaygısı, okul döneminde sınav kaygısı, ergenlikte fiziksel kaygılar, çalışma yaşamında yetersizlik kaygıları ve yaşlılıkta ölüm kaygısı buna örnek olabilir (Tunç, 2011). Benzer şekilde, McClure ve arkadaşları da (2010), yaş, cinsiyet, düşük gelir düzeyi gibi faktörlerin düşük benlik saygısı gelişiminde risk faktörleri olduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca, yüksek gelir ve yüksek eğitim düzeyi yaşam kalitesini yükseltebilir; medeni durum evlilerde daha iyi fiziksel sağlıkla ilişkilendirilebilir (Theofilou, 2012). Görüldüğü gibi literatürde, sosyo-demografik özelliklerin bireyin yaşamının birçok yönü üzerinde etkili olduğu yönünde bir eğilim söz konusudur. Dolayısıyla bu durum, sosyo-demografik özelliklerin benlik saygısı ve kaygıyı etkileyebileceğini düşündürmektedir. Bu bağlamda, katılımcıların bazı sosyo-demografik özelliklerine göre benlik saygısı, durumluk kaygı ve sürekli kaygı düzeyleri arasındaki farklılıkları ortaya koymak da araştırmanın alt amacıdır. Buna göre, aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranacaktır:

1. Cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk durumu, eğitim durumu, meslekte toplam çalışma süresi ve statü gibi sosyo-demografik değişkenlere göre, katılımcıların benlik kaygısı, durumluk kaygı ve sürekli kaygı düzeyleri arasında fark var mıdır?
2. Katılımcıların benlik saygısı, durumluk kaygı ve sürekli kaygı düzeyleri arasında ilişki var mıdır? Eğer varsa, bu ilişkinin yönü ve şiddeti nedir?

Örneklem

Araştırma, bir kamu üniversitesi hastanesinde görev yapan 64 kadrolu ve 81 sözleşmeli olmak üzere toplam 145 hemşire üzerinde yürütülmüştür. Katılım gönüllülük esasına göre belirlenmiş olup, 145 anketin 128'i geri dönmüştür. Anket geri dönüş oranı % 88.28'dir. Araştırmanın analizine, 128 katılımcının tamamı dahil edilmiştir.

Örneklemin % 95.3'ü kadın, % 75'i 26 yaş ve üstü, % 51.6'sı evli, % 62.5'i çocuksuz, % 53.1'i lise ve yüksekokul mezunu, % 43.8'i meslekte toplam 5-9 yıl arası çalışma süresine sahip, % 59.4'ü sözleşmeli, % 40.6'sı kadrolu hemşire statüsündedir.

Veri Toplama Araçları

Sosyo-Demografik Bilgiler. Anket formunun yazarlar tarafından hazırlanan bu kısmında, katılımcılara ait yaş, cinsiyet, medeni durum, çocuk durumu, eğitim düzeyi, meslekte toplam çalışma süresi, statü gibi sosyo-demografik özellikleri belirlemeye yönelik 7 soru bulunmaktadır.

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RSES). Moris Rosenberg tarafından 1965 yılında geliştirilen ölçek; benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliliği, insanlara güvenme, eleştiriye duyarlılık, depresif duygulanım, hayalperestlik, psikosomatik bilgiler, kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme, tartışmalara katılabilme derecesi, ana-baba ilgisi, baba ile ilişki ve psişik izolasyon olarak ifade edilen 12 alt ölçekte toplam 63 ifadeden oluşmaktadır. Bu araştırmada, 5'i olumlu 5'i olumsuz toplam 10 ifadeden oluşan ve bireyin bir insan olarak kendi değerliliğine ilişkin görüşlerini yansıtan genel benlik saygısını ölçen *Benlik Saygısı Alt Ölçeği* kullanılmıştır. Cevaplar 4'lü Likert tipi ölçek aracılığıyla verilir. Yüksek puanlar yüksek benlik saygısını ifade eder. Puanlama, olumlu ifadeler için '1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Katılıyorum ve 4=Kesinlikle Katılıyorum' şeklindedir. Olumsuz ifadeler için ise puanlama ters yapılıdır. Ölçeğin orijinal formunda (Rosenberg, 1965) iç tutarlılık oranı .77, minimum tekrarlanabilirlik oranı ise en az .90 olarak belirlenmiştir.

Türkçe'ye Çuhadaroğlu (1986) tarafından uyarlanan ölçeğin geçerlilik-güvenilirlik çalışmalarında, geçerlilik oranı .71, test-tekrar test güvenilirlik oranı .75 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin mevcut örneklem için Cronbach's α iç tutarlılık oranı .88'dir.

Spielberger Durumluk ve Sürekli Kaygı Envanteri (STAI). Spielberger, Gorsuch ve

Lushene tarafından 1970 yılında geliştirilen envanter, durumluk ve sürekli kaygıyı ölçen 20'şer ifadeli 2 alt ölçekten oluşmaktadır. *Durumluk Kaygı Alt Ölçeği (STAI-S)*, bireyin belli bir anda ve belli koşullarda; *Sürekli Kaygı Alt Ölçeği (STAI-T)* ise, genellikle nasıl hissettiğini betimlemesini gerektirir. Envanter 4 noktalı ölçekler aracılığıyla cevaplanır. Durumluk Kaygı Alt Ölçeği maddelerinde ifade edilen duygu ve davranışlar, bu tür yaşantıların şiddet derecesine göre '(1) Hiç, (2) Biraz, (3) Çok ve (4) Tamamıyla' seçeneklerinden biri seçilerek belirtilir. Sürekli Kaygı Alt Ölçeği maddelerinde ifade edilen duygu ve davranışlar ise, sıklık derecelerine göre; '(1) Hemen Hiçbir Zaman, (2) Bazen, (3) Çok Zaman ve (4) Hemen Her Zaman' şeklinde işaretlenir. Her bir alt ölçekten alınan yüksek puanlar, kaygı düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Envanterin orijinal formunun test-tekrar test ve Kuder-Richardson güvenilirlik oranları sırasıyla, Durumluk Kaygı Alt Ölçeği için .16 - .54 ve .83 - .92; Sürekli Kaygı Alt Ölçeği için ise, .73 - .86 ve .86 - .92 şeklinde bulunmuştur (Öner ve Le Compte, 1998).

STAI'nin Türkçe'ye uyarlama, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması 1983 yılında Öner ve Le Compte tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada envanterin Kuder-Richardson güvenilirliği, Sürekli Kaygı Alt Ölçeği için .83 - .87; Durumluk Kaygı Alt Ölçeği için ise .94 - .96 arasında bulunmuştur. Madde güvenilirliği korelasyonlarının, Sürekli Kaygı Alt Ölçeği için .34 - .72; Durumluk Kaygı Alt Ölçeği için ise .42 - .85 arasında bulunması, Türkçeleştirilmiş maddelerin güvenilir olduğuna işaret etmektedir. Envanterin test-tekrar test güvenilirlik oranları ise, Sürekli Kaygı Alt Ölçeği için .71 ile .86; Durumluk Kaygı Alt Ölçeği için .26 - .68 arasında olup yeterli kabul edilmiştir.

Envanterin mevcut örneklem için Cronbach's α iç tutarlılık oranları, Durumluk Kaygı Alt Ölçeği ve Sürekli Kaygı Alt Ölçeği için sırasıyla .96 ve .90 olarak bulunmuştur.

İşlem

Araştırmada kullanılan anket formu, araştırmının yürütüldüğü üniversite hastanesinde görev yapan hemşirelerin tümüne elden ulaştırılmış, ölçeklerin nasıl doldurulacağı konusunda bilgi verilmiş ve verilerin bilimsel bir araştırmada kullanılacağı, başka bir amaçla kullanılmayacağı açıklanmıştır. Anketler dağıtıldıkları günün ertesi, elden toplanmıştır.

Verilerin analizinde SPSS 15.0 programı kullanılmıştır. Öncelikle, anket formundaki ölçeklerin Cronbach's α iç tutarlılık oranları

belirlenmiş ve katılımcılara ait sosyo-demografik özellikleri ortaya koymak için frekans analizi uygulanmıştır. Araştırma sorularını cevaplamak için de t testi, one-way ANOVA ve Pearson's korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular

Örneklemin benlik saygısı, durumluk kaygı ve sürekli kaygı puan ortalamaları, Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Benlik Saygısı, Durumluk Kaygı ve Sürekli Kaygı Puan Ortalamaları

Değişken (n=128)	Ort.	S
Benlik Saygısı	3.34	.34
Durumluk Kaygı	2.07	.55
Sürekli Kaygı	2.17	.32

Ort.= Ortalama, S= Standart Sapma

RSES'in yüksek ve düşük benlik saygısını ayırt edecek kesin bir kesme noktası olmamakla beraber, 1.5-2.5 arası puanlar klinik kesme noktası olarak kabul edildiğinde (Strange ve diğ., 2005), örneklemin genelinin benlik saygısı düzeyinin (Ort = 3.34; S = .34) yüksek olduğu söylenebilir.

Benzer şekilde, STAI'nin de kesin bir kesme noktası olmayıp, çeşitli çalışmalarda farklı puanların yüksek ve düşük kaygıyı ayırt etmede kabul edildiği görülmektedir. Bununla birlikte, en çok kullanılan puan olan 2.25 kesme noktası olarak kabul edilirse (Kindler ve diğ., 2000), genel olarak örneklemin durumluk (Ort. = 2.07, S = .55) ve sürekli kaygı (Ort. = 2.17, S = .32) düzeylerinin düşük olduğu düşünülebilir.

Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından Benlik Saygısı, Durumluk Kaygı ve Sürekli Kaygı Düzeylerindeki Farklılıklar

Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre benlik saygısı, durumluk kaygı ve sürekli kaygı düzeyleri arasındaki farklılıkları belirlemek amacıyla; medeni durum, çocuk durumu, yaş, eğitim durumu ve statü değişkenleri için 'bağımsız örneklem için t testi', meslekte toplam çalışma süresi (kıdem) değişkeni için ise one-way ANOVA uygulanmıştır. Örneklemin büyük çoğunluğu

kadın olduğundan (% 95.3), uygun bir karşılaştırmaya olanak sağlamayacağı düşüncesiyle adı geçen testler, cinsiyet değişkeni için kullanılmamıştır. Elde edilen bulgular Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2'de de görüldüğü gibi, elde edilen bulgular; 'Cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk durumu, eğitim durumu, meslekte toplam çalışma süresi ve statü gibi sosyo-demografik değişkenlere göre, katılımcıların benlik kaygısı, durumluk kaygı ve sürekli kaygı düzeyleri arasında farklılıklar var mıdır?' şeklinde ifade edilen araştırma sorusunu cevaplar niteliktedir. Buna göre; medeni durum ($t = -4.18, p < .01, sd = 117.84$), çocuk durumu ($t = -2.61, p < .05, sd = 126$), meslekte toplam çalışma süresi ($F = 6.35, p < .01, sd = 2$) ve statü ($t = 2.83, p < .05, sd = 126$) değişkenlerine göre, katılımcıların benlik saygısı puan ortalamalarının farklılaştığı belirlenmiştir. Evli olmayanların (Ort. = 3.46, S = .35) evlilerden (Ort. = 3.22, S = .29), çocuksuzların (Ort. = 3.40, S = .34) çocuklulardan (Ort. = 3.24, S = .33), kadroluların (Ort. = 3.44, S = .34) sözleşmelilerden (Ort. = 3.27, S = .33) anlamlı olarak daha yüksek benlik saygısına sahip oldukları görülmüştür.

Tablo 2. Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Benlik Saygısı, Durumluk Kaygı ve Sürekli Kaygı Puan Ortalamaları Arasındaki Farklılıklar

Sosyo-Demografik Değişkenler (n=128)	Benlik Saygısı		Durumluk Kaygı		Sürekli Kaygı	
	Ort.	S	Ort.	S	Ort.	S
Medeni Durum						
<i>Evli (n=66)</i>	3.22	.29	1.99	.51	2.20	.28
<i>Evli Değil (n=62)</i>	3.46	.35	2.15	.57	2.15	.36
	t=-4.18 p=.00* sd=117.84		t=-1.66 p=.10 sd=126		t=.94 p=.35 sd=126	
Çocuk Durumu						
<i>Çocuklu (n=48)</i>	3.24	.33	2.00	.54	2.22	.25
<i>Çocuksuz (n=80)</i>	3.40	.34	2.11	.55	2.15	.35
	t=-2.61 p=.01* sd=126		t=-1.14 p=.26 sd=126		t=1.41 p=.16 sd=122.52	
Yaş						
<i>25 Yaş ve Altı (n=32)</i>	3.33	.39	2.05	.56	2.11	.31
<i>26 Yaş ve Üstü (n=96)</i>	3.34	.33	2.08	.55	2.20	.32
	t=-0.22 p=.83 sd=46.57		t=-0.28 p=.77 sd=126		t=-1.29 p=.20 sd=126	
Mes. Top. Çalış. Süresi						
<i>4 Yıl ve Altı (n=44)</i>	3.33	.36	2.12	.51	2.20	.38
<i>5-9 Yıl Arası (n=56)</i>	3.25	.30	2.11	.53	2.18	.31
<i>10 Yıl ve Üstü (n=28)</i>	3.52	.33	1.93	.30	2.14	.26
	F=6.35 p=.00* sd=2		F=1.29 p=.30 sd=2		F=.30 p=.74 sd=2	
Eğitim Durumu						
<i>Lise ve Y.Okul (n=68)</i>	3.29	.33	2.09	.63	2.21	.32
<i>Üniv. ve L.Üstü (n=60)</i>	3.40	.35	2.05	.44	2.14	.32
	t=-1.85 p=.07 sd=126		t=.42 p=.68 sd=120.63		t=1.30 p=.20 sd=126	
Statü						
<i>Kadrolu (n=52)</i>	3.44	.34	1.89	.46	2.07	.24
<i>Sözleşmeli (n=76)</i>	3.27	.33	2.20	.57	2.25	.35
	t=2.83 p=.01* sd=126		t=-3.37 p=.00* sd=126		t=-3.39 p=.00* sd=125.99	

*p<.05

Meslekte toplam çalışma süresi (kıdem) değişkeninde, one-way ANOVA analizi, grupların puan ortalamaları arasında anlamlı fark olduğunu göstermiştir (F = 6.35, p < .01, sd = 2). Tukey testi sonuçları, meslekte toplam 10 yıl ve üstü (Ort. = 3.52, S = .33) kıdemlilerin, 4 yıl ve altı (Ort. = 3.33, S = .36) ve 5-9 yıl arası kıdemlilere (Ort. = 3.25, S = .30) göre anlamlı olarak daha yüksek benlik saygısına sahip olduklarını ortaya koymuştur. 4 yıl ve altı kıdemlilerle, 5-9 yıl arası kıdemlilerin benlik saygısı puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Bununla birlikte, yaş ve eğitim durumu değişkenlerine göre katılımcıların benlik saygısı puan ortalamaları arasında anlamlı fark belirlenmiştir. Öte yandan elde edilen bulgular, sadece statü değişkeni açısından durumluk kaygı (t = -3.37, p < .01, sd = 126) ve

sürekli kaygı (Ort. = -3.39, p < .01, sd = 125.99) puan ortalamaları arasında anlamlı fark olduğunu göstermiştir. Buna göre, sözleşmeli hemşirelerin durumluk kaygı (Ort. = 2.20, S = .05) ve sürekli kaygı (Ort. = 2.25, S = .35) puan ortalamaları, kadrolu hemşirelere göre (Durumluk Kaygı Ort. = 1.89, S = .46; Sürekli Kaygı Ort. = 2.07, S = .24) anlamlı olarak daha yüksektir. Bununla birlikte, yaş, medeni durum, çocuk durumu, eğitim durumu, meslekte toplam çalışma süresi değişkenleri açısından, katılımcıların durumluk ve sürekli kaygı puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Benlik Saygısı, Durumluk Kaygı ve Sürekli Kaygı Arasındaki İlişki

Araştırmanın ana amacı doğrultusunda, 'Katılımcıların benlik saygısı, durumluk kaygı ve sürekli kaygı düzeyleri arasında ilişki var mıdır?' Eğer varsa, bu ilişkinin yönü ve şiddeti nedir?' şeklinde ifade edilen araştırma sorusunu cevaplamak için uygulanan Pearson's korelasyon analizinden elde edilen bulgular Tablo 3'de gösterilmiştir. Tablo 3'te de gösterildiği gibi, Pearson's korelasyon analizi, benlik saygısı ile hem durumluk kaygı ($r = -.27$, $p < .01$) hem de sürekli kaygı ($r = -.34$, $p < .01$) arasında negatif yönlü anlamlı orta düzeyde;

durumluk kaygı ile sürekli kaygı arasında ise ($r = .65$, $p < .01$) pozitif yönlü anlamlı güçlü ilişkiler olduğunu göstermiştir.

Tablo 3. Benlik Saygısı, Durumluk Kaygı ve Sürekli Kaygı Arasındaki İlişkiler

Değişken (n=128)	1	2	3
1.Benlik Saygısı	(.91)		
2.Durumluk Kaygı	-.27*	(.95)	
3.Sürekli Kaygı	-.34*	.65*	(.87)

* $p < .01$ Cronbach's α iç tutarlılık oranları () içinde gösterilmiştir.

Tartışma

Hemşirelik, yoğun iş yükünün etkisiyle stresli bir meslektir. Sağlık örgütlerinde sağlık ekibinin değişmez bir üyesi olarak hemşire, hasta ve hasta yakınlarının özgüvenini destekler; duygu, düşünce, korku ve kaygılarını açıklamaları için cesaretlendirir ve uygun ortam hazırlar (Cebeci, 2007). Dolayısıyla, tedaviye yönelik bir ilişki kurmada hemşirenin önce kendi duygularını tanıması, hemşire-hasta etkileşiminin dinamiğini bilmesi, hastanın duygularını aynı biçimde hissetmeyi değil, anlamayı öğrenmesi gereklidir. Buna göre, akıl yürütme ve soyut düşünme yönündeki zihinsel yetiyi bozabilen kaygı (Şirin ve diğ., 2003), hemşirenin hastasının gereksinimlerini iyi gözlemlemesini engelleyebilir ve bu durum, hastanın hemşireye olan güvenini kaybetmesine neden olabilir (Bayar ve diğ., 2009). Öte yandan, olumlu benlik saygısına sahip ve kendini kabullenebilen sağlık çalışanlarının, toplumun sağlığını koruma, geliştirme ve nitelikli bakım vermede daha iyi oldukları da (Yıldız, 2006) ifade edilmektedir.

Hemşirenin depresyon, krize tepki, obezite, strese bağlı bozukluklar gibi durumlarda hastaların benlik saygılarına müdahale edebilmeleri için kendi benlik saygılarının da sağlıklı bir şekilde yüksek olması gereklidir. Benlik saygısı yüksek olan hemşirelerin, stresle daha etkin mücadele edebilmeleri, hasta tedavisini olumlu yönde etkiler. Ayrıca sağlıklı benlik saygısı, hemşirelerin sadece hastaları değil, sosyal yaşamda aile ve iş arkadaşları ile ilişkilerine de olumlu olarak yansır (Dinçer, 2008). Buna göre, hem kişisel açıdan hem de hasta tedavisi açısından olumlu etkileri nedeniyle, hemşirelerin sağlıklı benlik saygısına sahip olmaları son derece önemli görülmektedir. Dolayısıyla, birçok stres faktörü ile karakterize hastane örgütlerinde en az benlik saygısı kadar önemli bir diğer konu olan kaygı arasındaki ilişkiler de davranışlara etkileri noktasında dikkati çekmektedir. Bu bağlamda bu araştırmanın ana amacı; bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerden oluşan bir örnekleme, benlik saygısı, durumluk kaygı ve sürekli kaygı arasındaki ilişkileri ortaya koymaktır. Bazı sosyo-demografik değişkenlere

göre benlik saygısı, durumluk kaygı ve sürekli kaygı düzeylerindeki farklılıkları belirlemek de alt amaçtır.

Yabancı yazında benlik saygısı ve kaygı arasındaki ilişkiye dair çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Örneğin, Crocker ve Park (2004) yaptıkları çalışmada, insanların kendilik değerini tatmin etme çabasının, korku ve kaygılarını kontrol etmede yardımcı olması dolayısıyla benlik saygısı arayışında olduklarını ifade etmişlerdir. Bu bağlamda, başarılı benlik saygısı arayışının kaygıyı azaltıcı, başarısız arayışın ise kaygıyı arttırıcı etkisi söz konusudur. Düşük benlik saygısına sahip bireylerin; kendileri hakkında net olmayan ve karışık düşüncelere sahip, duygusal olarak değişken, potansiyel kayıplara yönelimli, riskten kaçınan, utangaç, başkalarının etkisinde kalan, kendisine güveni olmayan, depresyon ve kaygıya eğilimli bireyler oldukları ileri sürülmektedir (Baumeister ve diğ., 2003). Benlik saygısı arttığında; mutluluk, güvenlik, şefkat, enerji, uyanıklık, dinginlik, açık fikirlilik, motivasyon, özgürlük ve doğaçlama duygularında, benlik saygısı düştüğünde ise; mutsuzluk, kızgınlık, tehdit, yorgunluk, geri çekilme, gerginlik, dağılma, baskı duygusu, çatışma ve engellemede artış söz konusudur. Bu bağlamda, benlik saygısındaki pozitif değişiklikler pozitif duyguların, negatif değişiklikler ise hoş gitmeyen duyguların artışına neden olmaktadır (Epstein, 1986). Öte yandan benlik saygısı sadece bir neden değil, problem davranışın bir sonucu olarak da incelenebilir (Mann ve diğ., 2004). Bu çerçevede Benetti ve Kambouropoulos (2006), sürekli kaygı düzeyi yüksek bireylerin olumsuz bir durumla karşılaştıklarında yaşadıkları yoğun duygulanımın, düşük benlik saygısına yol açtığını ileri sürmüşlerdir. Bu bağlamda, yazında konu ile ilgili olarak ulaşılabilen araştırmaların tamamı, benlik saygısı ile kaygı arasında negatif ilişki bulgulamışlardır (Suliman ve Halabi, 2007; Crocker ve Park, 2004; Mann ve diğ., 2004; Neiss ve diğ., 2002). Ayrıca Cheung (2006), benlik saygısının hem durumluk hem de sürekli kaygı ile negatif ilişkili olduğunu belirlemiştir.

Yerli yazında ise, benlik saygısı ve kaygı arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlayan az sayıda araştırma olduğu görülmüştür. Bunlardan Cebe'nin (2005) yetiştirme yurdunda korunmaya muhtaç 110 ergen üzerinde yürüttüğü araştırma, benlik saygısı ile kaygı arasında negatif ilişki bulgulamıştır. Bununla birlikte, örgüt çalışanlarında benlik saygısı ve kaygı arasındaki ilişkileri ortaya koymayı amaçlayan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bizim araştırmamızın ana amacı doğrultusunda elde edilen bulgular, bir sağlık örgütü çalışanlarında benlik saygısının hem durumluk hem de sürekli kaygı ile negatif ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Yazında genel olarak, aralarındaki kavramsal farka rağmen, durumluk ve sürekli kaygı arasında ampirik açıdan pozitif bir ilişki olduğu yönünde bir eğilim bulunmaktadır. Spielberger de (1972), yüksek düzeyde sürekli kaygıya sahip bireylerin tehdit edici koşullarda daha fazla durumluk kaygı yaşadıklarını ileri sürmüştür. Bu bağlamda, stres kaynaklarının yol açtığı geçici bir duygu olan durumluk kaygının, bireyin genel kaygı eğilimini yansıtan sürekli kaygı tarafından etkilendiği; dolayısıyla, kaygı yapısının bu iki görünümünün birbirleriyle ilişkili oldukları düşünülebilir. Benzer şekilde, Fletcher ve arkadaşları (2008) da yaptıkları araştırmada, durumluk ve sürekli kaygı arasında pozitif ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır. Buna göre, bizim araştırmamızdan elde edilen sonuçlar, yazındaki diğer araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Bu araştırmadaki bir diğer bulgu da, bazı sosyo-demografik değişkenlere göre, katılımcıların benlik saygısı, durumluk kaygı ve sürekli kaygı düzeyleri arasındaki farklılıkların ortaya konmasıdır. Cotten'e (1999) göre, evlilerin evli olmayanlara göre mental sağlıklarının daha iyi olduğu konusunda genel bir görüş birliği vardır. Sosyal kaynaklar daha çok evliler için söz konusudur ve bu durum, yaşam problemlerinden kaynaklanan sıkıntılarla baş etmeye yardımcı olur. Benzer şekilde MacDonald ve arkadaşları (1987), evlilerin benlik saygısı düzeylerinin daha yüksek olduğunu bulgulamışlardır. Öte yandan Brase ve Guy (2004), evliliğin kalitesinin,

evliliğin benlik saygısı üzerindeki etkisine aracılık etmede önemli bir unsur olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bizim araştırmamızda ise, evli olmayanların benlik saygısı düzeyi, evlilere göre daha yüksektir. Bunun temelinde, evli olmayanların evliliğin kalitesine bağlı olarak, evliliğin getirdiği stres ve sıkıntılardan uzak olmaları nedeniyle kendilerini daha özgür hissederek, kariyerlerine daha çok odaklanmaları bulunabilir. Challenger (2005) ve Gündoğan da (2006), bizim araştırmamızın bulgusunu destekler şekilde, bekarların benlik saygısı düzeylerinin daha yüksek olduğunu bildirmişlerdir.

Bu araştırmada çocuksuz katılımcıların benlik saygısı düzeyi, çocuk sahibi olanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Basten (2009), gönüllü olarak çocuk sahibi olmamanın, özgürlüğün artışı ve eş ve diğer bireylerle daha iyi ilişkilerle karakterize olduğunu ifade etmiştir. Bu bağlamda, bizim araştırmamızda çocuksuz katılımcıların benlik saygısı düzeyinin daha yüksek bulunması, bu bireylerin çocuk sahibi olmanın sorumluluk ve sıkıntılarından uzak olmaları ile açıklanabilir.

Sosyal psikologlar ve sosyologların çalışmaları, benlik saygısında iş deneyiminin çeşitli yönlerinin önemini ifade etmişlerdir. Pek çok insan için işte algılanan yetkinlik, benlik saygısı için önemli bir kaynaktır (Schwalbe, 1988). Bizim araştırmamızda meslekte 10 yıl ve üstü toplam çalışma süresine sahip katılımcıların benlik saygısı düzeyi daha yüksek bulunmuştur. Bu durum, kıdem arttıkça katılımcıların karşılaştıkları problemleri çözmede deneyim kazanmaları, mesleki başarı elde etmeleri gibi nedenlerle kendilerine güvenlerinin artması ile açıklanabilir.

Bu araştırmada, statü değişkenine göre, kadrolu hemşirelerin benlik saygısı düzeyi, sözleşmeli hemşirelere göre daha yüksek bulunmuştur. Bu durum, sözleşmeli hemşirelerin kadro problemleri nedeniyle yaşadıkları belirsizliğin olumsuz etkileri ile açıklanabilir. Bununla birlikte, sadece statü değişkeninde, katılımcı hemşirelerin durumluk ve sürekli kaygı puan ortalamaları arasında anlamlı farklılıklar bulunması, bu araştırmamızın dikkat çekici sonuçlarından biridir. Buna göre,

sözleşmeli hemşirelerin çoklu otorite, nöbetler, aşırı iş yükü ve kadro problemleri gibi olumsuz koşullar nedeniyle daha fazla kaygı yaşadıkları ifade edilebilir. Sözleşmeli hemşirelerin kadrolu hemşirelere göre benlik saygısı düzeylerinin düşük, durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin ise yüksek olması, başta kadro problemleri olmak üzere olumsuz çalışma koşullarının iyileştirilmesi gerektiğini düşündürmektedir. Öte yandan araştırmamızda, yaş, medeni durum, çocuk durumu, meslekte toplam çalışma süresi ve eğitim durumu değişkenlerine göre, katılımcıların durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinde anlamlı fark bulunmamıştır. Benlik saygısı açısından ise, yaş ve eğitim durumu değişkenlerinde, katılımcıların puan ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

Görülmektedir ki, yabancı yazında benlik saygısı ve kaygı arasındaki ilişkileri ortaya koymayı amaçlayan araştırmaların pek azı (Suliman ve Halabi, 2007) hemşire örnekleminde yürütülmüştür. Yerli yazında ise, benlik saygısı ve kaygı arasındaki ilişkiyi incelemeye yönelik az sayıda araştırma olup, hemşire örnekleminde konu ile ilgili herhangi bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu bağlamda bu araştırmamızın, ülkemizde yapılan çalışmalarda söz konusu olan açığı kapatmaya katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmamızın bazı kısıtları da vardır. Sadece bir üniversite hastanesinde çalışan hemşireler üzerinde yürütülmüş olması, en önemli kısıttır. Ayrıca, örnekleminde erkek hemşirelerin azınlıkta olmaları, cinsiyet değişkeni açısından benlik saygısı, durumluk kaygı ve sürekli kaygı düzeyleri arasındaki farklılıkları belirlemede anlamlı bir karşılaştırma yapmayı engellemiştir.

Hastaların temas ettiği ilk sağlık personeli olma gibi hassas bir görevi üstlenen hemşirelerin davranışlarını etkileyen önemli faktörler olarak benlik saygısı ve kaygı arasındaki ilişkilerin ortaya konmasının son derece önemli olduğu söylenebilir. Zira sonuçlar, hemşirelerin benlik saygısı düzeyini arttırmak için durumluk ve sürekli kaygı düzeylerini azaltmanın bir araç olarak kullanılabileceğini düşündürmektedir. Bu araştırmamızın sonuçlarının ileride yapılacak

çalışmalara ışık tuttuğu ve devlet hastaneleri, özel hastaneler ve sağlık ocaklarında çalışan hemşireler üzerinde yürütülecek çalışmaların, konu ile ilgili daha detaylı bulgular sağlayabileceği ifade edilebilir.

Kaynaklar

- Alisinanoğlu, Fatma ve Ulutaş, İlkay (2000), Çocuklarda Kaygı ve Bunu Etkileyen Etmenler, Milli Eğitim Dergisi, 145, s.15-19.
- Aydın, Kamile Bahar (2009), Automatic Thoughts as Predictors of Turkish University Student's State Anxiety, Social Behavior and Personality, 37, s.1065-1072.
- Basten, Stuart (2009), Voluntary Childlessness and Being Childfree, The Future of Human Reproduction: Working Paper 5, St.John's College, Oxford.
- Baumeister, Roy F., Bushman, Brad J., ve Campbell, Keith W. (2000), Self-Esteem, Narcissism, and Agression: Does Violence Result From Low Self-Esteem or From Threatened Egotism?, Current Direction in Psychological Science, 9, s.26-29.
- Baumeister, Roy F., Campbell, Jennifer D., Krueger, Joachim I. ve Vohs, Kathleen D. (2003), Does High Self-Esteem Cause Better Performance, Interpersonal Success, Happiness, or Healthier Lifestyles, Psychological Science In The Public Interest, 4, s.1-44.
- Bayar, Kılıçhan, Çadır, Gülcihan ve Bayar Banu (2009), Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Uygulamaya Yönelik Düşünce ve Kaygı Düzeylerinin Belirlenmesi, TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni, 8, s.37-42.
- Benetti, Celeste ve Kambouropoulos, Nicolas (2006), Affect-Regulated Indirect Effects of Trait Anxiety and Trait Resilience on Self-Esteem, Personality And Individual Differences, 41, s.341-352.
- Branden, Nathaniel (1987), How to Raise Your Self-Esteem, Bantam Books, USA.
- Branden, Nathaniel (1994), The Six Pillars of Self-Esteem, USA: Bantam Books.
- Brase, Gary L. ve Guy, Emma C. (2004), The Demographics of Mate Value and Self-Esteem, Personality And Individual Differences, 36, s.471-484.
- Burger, Jerry M. (2006), Kişilik, Çeviren: İnan Deniz Erguvan Sarioğlu, İstanbul: Kaknüs Psikoloji, 1.Basım.
- Campbell, Keith W. ve Foster, Joshua D. (2006), Self-Esteem Evolutionary Roots and Historical Cultivation, Self-Esteem: Issues and Answers

- çinde, Kernis, Michael (derl.), New York: Psychology Press, s. 340-346.
- Cebe, Fevzi (2005), Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Yetiştirme Yurtlarında Barınan Çocukların 'Benlik Saygısı', 'Depresyon', 'Kaygı' Skorlarının Ailesi Yanında Kalan Çocuklarla Karşılaştırılması, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Cebeci, Fatma (2007), Kardiyovasküler Hastalıklarda Depresyonun Önlenmesi, Saptanması ve Tedaviye Yönlendirilmesinde Hemşirenin Rolü, Türkiye Klinikleri-Journal of Cardiovascular Sciences, 19, s.86-89.
- Challenger, Carol (2005), The Relationship Between Self-Esteem and Demographic Characteristics of Black Women on Welfare, Florida State University, Dissertation, Florida, USA.
- Cheung, Hoi Yan (2006), Factors Affecting the State Anxiety Level of Higher Education Students in Macau: The Impact of Trait Anxiety and Self-Esteem, Assessment&Evaluation In Higher Education, 31, s.709-725.
- Cotten, Shelia R. (1999), Marital Status and Mental Health Revisited: Examining the Importance of Risk Factors and Resources, Family Relations, 48, s.225-233.
- Crocker, Jennifer ve Park, Lora E. (2004), The Costly Pursuit of Self-Esteem, Psychological Bulletin, 130, s.392-414.
- Çuhadaroğlu, Füsün (1986), Adölesanlarda Benlik Saygısı, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Tıpta Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Dinçer, Feray (2008), Hemşirelik ve Ebelik Öğrencilerinin Benlik Saygısı ve Atılganlık Düzeyleri, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- Dowbiggin, Ian R. (2009), High Anxieties: The Social Construction of Anxiety Disorders, The Canadian Journal of Psychiatry, 54, s.429-436.
- Duffy, Michelle K., Shaw, Jason D. ve Stark, Eric M. (2000), Performance and Satisfaction in Conflicted Interdependent Groups: When and How Does Self-Esteem Make a Difference?, Academy of Management Journal, 43, s.772-782.
- Epstein, Seymour (1986), Anxiety, Arousal, and the Self-Concept, Stress and Anxiety içinde, Spielberger, Charles D. ve Sarason, Irwin A. (derl.), Vol.10, Hemisphere Publishing Corporations, s.229-250.
- Fletcher, Barbara Swore, Paul, Steven M., Dodd, Marilyn J., Schumacher, Karen, West, Claudia, Cooper, Bruce, Lee, Kathryn, Aouizerat, Bradley, Swift, Patrick, Wara, William, Miaskowski, Christine A. (2008), Prevalence Severity and Impact of Symptoms on Female Family Caregivers of Patients, Journal of Clinical Oncology, 26, s.599-605.
- Gündoğan, Fadime (2006), Sirozlu Hastaların Beden İmajı ve Benlik Saygılarının Değerlendirilmesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bolu.
- Kindler, Christopher H., Harms, Christof, Amsler, Felix, Ihde-Scholl, Thomas, Scheidegger, Danile (2000), The Visual Analog Scale Allows Effective Measurement of Preoperative Anxiety and Detection of Patients' Anesthetic Concerns, Anesthesia&Analgesia, 90, s.706-712.
- Kundu, Subhash C.-Rani, Sunita (2007), Human Resources Self-Esteem Across Gender and Categories: A Study, Industrial Management&Data Systems, 107, s.1366-1390.
- MacDonald, Nancy E., Ebert, Patricia ve Mason, Susan E. (1987), Marital Status and Age as Related to Masculine and Faminine Personality Dimensions and Self-Esteem, Journal of Social Psychology, 127, s.289-298.
- Mann, Michel, Hosman, Clemens M. H., Schaalma, Herman P. ve De Vries, Nanne K. (2004), Self-Esteem in a Broad-Spectrum Approach for Mental Health Promotion, Health Education Research- Theory&Practice, 19, s.357-372.
- McClure, Auden C., Tanski, Susanne E., Kingsbury, John, Gerrard, Meg ve Sargent, James D. (2010), Characteristics Associated With Low Self-Esteem Among US Adolescents, Academic Pediatrics, 10, s.238-244.
- Miguel-Tobal, Juan José ve González-Ordi, Héctor (2005), The Role of Emotions in Cardiovascular Disorders, Antoniou, Research Companion To Organizational Health Psychology içinde, Alexander Stamatios G. ve Cooper, Cary L. (derl.), Edward Elgar Publishing Ltd., s. 455-477.
- Neiss, Michelle B., Sedikides, Constantine ve Stevenson, Jim (2002), Self-Esteem: A

- Behavioral Genetic Perspective, *European Journal of Personality*, 16, s.351-367.
- Öner, Necla ve Le Compte, Ayhan (1998), *Süreksiz Durumluk/Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı*. İstanbul: 2.Basım, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Özkan, İlkay A. ve Özen, Ayşe (2008), Öğrenci Hemşirelerde Boyun Eğici Davranışlar ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki, *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 7, s.53-58.
- Raeuori, Anu, Dick, Danielle M., Keski-Rahkonen, Anna, Pulkkinen, Lea, Rose, Richard J., Rissanen, Aila, Kaprio, Jaako, Viken, Richard J. ve Silventoinen, Karri (2007), Genetic and Environmental Factors Affecting Self-Esteem From Age 14 to 17:A Longitudinal Study of Finnish Twins, *Psychological Medicine*, 37, s.1625-1633.
- Rogers, Carl (1951), *Client-Centered Therapy*, Boston: Houghton Mifflin C.
- Rosenberg, Morris (1965), *Society and the Adolescent Self-Image*, Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Rosenberg, Morris (1986), *Conceiving the Self*, Florida: Krueger Publishing Company.
- Salzman, Michael A. (2001), Globalization, Culture, and Anxiety: Perspectives and Predictions From Terror Management Theory, *Journal of Social Distress And The Homeless*, 10, s.337-352.
- Schwalbe, Michael L. (1988), Sources of Self-Esteem in Work: What's Important for Whom?, *Work And Occupations*, 15, s.24-35.
- Spielberger, Charles D., Gorsuch, Richard L. ve Lushene, Robert E. (1970), *Manual for the State-Trait Anxiety Inventory*, Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press.
- Spielberger, Charles D. (1972), Anxiety as an Emotional State, *Current Trend in Theory and Research içinde*, Spielberger, Charles D. (derl.), Vol. 1, New York: Academic Press, s.24-49.
- Strange, Jenni L., Neuenschwander, Nicole L. ve Dauer, Abby L. (2005), Self-Esteem in Females Throughout Childhood and Adolescence, <http://www.kon.org/urc/v4/strange.html> (13.11.2010).
- Suliman, Wafika A. ve Halabi, Jehad (2007), Critical Thinking, Self-Esteem, and State Anxiety of Nursing Students, *Nurse Education Today*, 27, s.162-168.
- Şirin, Ahsen, Kavak, Oya ve Ertem, Gül (2003), Doğumhane Stajına Çıkan Öğrencilerin Durumluk-Sürekli Kaygı Düzeylerinin Belirlenmesi, *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 7, s.27-32.
- Theofilou, Paraskevi A. (2012), The Impact of Socio-Demographic and Psychological Variables on Quality of Life in Patients With Renal Disease: Findings of a Cross-Sectional Study in Greece, *Clinical Research&Bioethics*, 3, s.1-5.
- Tunç, Tülin (2011), *Benlik Saygısı ve Kaygının Çatışma Yönetim Stilleri Üzerindeki Etkileri: Bir Üniversite Hastanesi Örneği*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Adapazarı.
- Tural, Ümit (2010), *Anksiyete bozuklukları*, http://tip.kocaeli.edu.tr/docs/ders_notlari/ural/anksiyete.pdf (01.04.2012).
- Ünal, Fatma Esra (2008), *Bakırköy Dr. Sadi Konuk Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde Çalışan Tıpta Uzmanlık Öğrencilerinde Depresyon ve Anksiyete Sıklığının Saptanması ve Sosyodemografik Faktörlerin Araştırılması*, T.C. Sağlık Bakanlığı Bakırköy Dr. Sadi Konuk Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Aile Hekimliği, Tıpta Uzmanlık Tezi, İstanbul.
- Van Eckert, Sandra, Gaidys, Uta ve Martin, Colin R. (2012), Self-Esteem Among German Nurses:Does Academic Education Make a Difference?, *Journal of Psychiatric And Mental Health Nursing*, doi. 10.1111/j.1365-2850.2011.01862.x. [Epub ahead of print].
- Yıldız, Aynur (2006), *Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Hemşire, Ebe ve Sağlık Memurlarının Benlik Saygısı ve Atılganlık Düzeyleri, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul.